

eagle.com/article/gold-and-gold-mining-stocks-are-entering-strong-seasonal-phase (дата звернення: 08.11.2020).

5. Gold (Forex Index AM Fix). *BBC News*. URL: <https://www.bbc.com/news/topics/cwjzj55q2p3t/gold> (дата звернення: 08.11.2020).

6. Gold Demand Trends Q2 2020. *World Gold Council*. 30 July, 2020. URL: <https://www.gold.org/goldhub/research/gold-demand-trends/gold-demand-trends-q2-2020> (дата звернення: 08.11.2020).

## ***ЕКОНОМІЧНІ РИЗИКИ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ ДЛЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19***

**Якубовський С. О.**

д.е.н., професор, завідувач кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

**Качановська М. С.**

студентка факультету міжнародних відносин, політології та соціології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Україна займає перше місце за розміром території серед європейських країн, проте передостаннє місце за рівнем ВВП (153,8 млрд. дол. США), випереджаючи лише Молдову. Україна глибоко залучена в світові міграційні процеси, і, якщо з 2002 по 2004 роки в країні було зафіксовано негативне сальдо міграції, то в наступні роки і до сьогодні Україна налічує більшу кількість іммігрантів, ніж емігрантів. Українська діаспора налічує 5,9 млн чоловік по всьому світу і займає 8-е місце за цим показником.

Основними причинами еміграції з України є отримання більш високих доходів і соціально-політична ситуація в країні. До 2015 року найбільша кількість трудових мігрантів іммігрувала саме в Росію, але з 2015 року ситуація змінилася, і головними приймаючими країнами для трудових українських мігрантів стали Польща, Чехія та Італія.

Україна, як і всі інші країни, наразі знаходяться під негативним впливом всесвітньої пандемії Covid-19. Не дивлячись на великі наслідки для здоров'я українців, коронавірус завдав ще й значної шкоди українській економіці. Зараз серед основних ризиків для України можна виділити: погіршення стану платіжного балансу України у майбутньому, а саме рахунку поточних операцій, соціально-економічні ризики та ризики, пов'язані з міграцією населення.

Негативний ефект від всесвітньої пандемії вже проявляється у статті «оплата праці» платіжного балансу. З таблиці 1 можна побачити, що у січні-вересні 2019 року сальдо оплати праці становило 9332 млн. дол. США, а в аналогічному періоді 2020 року – 8367 млн. дол. США. Причиною такого зниження майже в 1 млрд. дол. США, перш за все, є те, що багато українських трудових мігрантів повернулися з країн перебування до України, внаслідок чого зменшився обсяг їх грошових

переказів. Той факт, що перекази трудових мігрантів мають велике значення для української економіки, призвів до того, що вона ще більше постраждала від Covid-19. Україна є лідером в Європі і Центральній Азії за сумою отриманих переказів від мігрантів в грошовому еквіваленті, а ось в процентному співвідношенні до ВВП вона займає 9-ту позицію.

До ризиків для платіжного балансу України також слід додати зменшення обсягів експорту за період пандемії з 34104 млн. дол. США до 32098 млн. дол. США. Найбільш вразливими до Covid-19 були такі експортні статті як текстильна продукція, машини та обладнання, кукурудза та сталь. Поліпшення торговельного балансу України у 2020 році є тимчасовим явищем, викликаним суттєвим зниженням імпорту, який в умовах економічної стагнації в Україні, ймовірно, почне нарощуватись більшими темпами, ніж зростання експорту.

Таблиця 1

**Динаміка основних статей рахунку поточних операцій України у 2019-2020 роках, млн. дол. США**

|                                       | січ. - вер. 2019 | січ. - вер. 2020 |
|---------------------------------------|------------------|------------------|
| <b>Рахунок поточних операцій</b>      | <b>-5 578</b>    | <b>4 220</b>     |
| <b>Баланс товарів та послуг</b>       | <b>-8 956</b>    | <b>-978</b>      |
| <b>Баланс товарів</b>                 | <b>-9 932</b>    | <b>-4 564</b>    |
| Експорт товарів                       | 34 104           | 32 098           |
| Імпорт товарів                        | 44 036           | 36 662           |
| <b>Баланс послуг</b>                  | <b>976</b>       | <b>3 586</b>     |
| Експорт послуг                        | 12 854           | 11 266           |
| Імпорт послуг                         | 11 878           | 7 680            |
| <b>Баланс первинних доходів</b>       | <b>795</b>       | <b>2 684</b>     |
| Надходження                           | 9 753            | 8 722            |
| Виплати                               | 8 958            | 6 038            |
| <b>Оплата праці (баланс)</b>          | <b>9 332</b>     | <b>8 367</b>     |
| Надходження                           | 9 346            | 8 382            |
| Виплати                               | 14               | 15               |
| <b>Доходи від інвестицій (баланс)</b> | <b>-8 537</b>    | <b>-5 683</b>    |
| Надходження                           | 407              | 340              |
| Виплати                               | 8 944            | 6 023            |
| <b>Баланс вторинних доходів</b>       | <b>2 583</b>     | <b>2 514</b>     |
| Надходження                           | 3 586            | 3 646            |
| Виплати                               | 1 003            | 1 132            |

Джерело: складено автором на основі: [1].

По-друге, внаслідок пандемії Covid-19 багато мігрантів повернулися в Україну й не можуть знайти роботу, через цей факт зростає рівень

безробіття в країні, що є соціально-економічним ризиком. Якщо у 2019 році цей показник був зафіксований на рівні 8,6%, то вже у II кварталі 2020 року він склав 9,6% [2]. На додачу до того, що через введення карантину в Україні багато людей втратили свою роботу ( $\approx 8\%$ ), до них приєдналися трудові мігранти, які теж стали безробітними.

По-третє, в умовах кризи в сусідніх країнах через всевітню пандемію може бути приплив іммігрантів в Україну з цих держав. При цьому може збільшитися потік мігрантів не лише з країн – традиційних постачальників мігрантів в Україну, а і з країн ЄС. Наприклад, Угорщина, яка останньою з європейських країн запровадила карантинні обмеження, може постраждати значно більше через надто запізнілі дії, що, в свою чергу, стане одним з драйверів еміграції угорців до України. Обсяг ВВП Словаччини у 2020 році скоротився на 3,9%, що є найгіршим значення серед усіх країн ЄС, а рівень безробіття збільшився на 2,2%. Тому цілком можливо, що через постійне скорочення робочих місць Україна стане країною перебування для словаків. Хоча Польща має дуже високий рівень захворювання (понад 20 000 випадків за добу), існує прогноз, що її економіка постраждає не сильно, в порівнянні з іншими європейськими країнами, та вже у 2021 році буде демонструвати зростання 3,5%, тому ймовірність еміграції з Польщі до України є дуже низькою.

Разом з існуванням багатьох ризиків для України, можна також виділити й позитивні наслідки пандемії. Наприклад, через обмеження в Європі зменшується відтік українських абітурієнтів. Так, запровадження обмежень на в'їзд до ЄС значно вплинуло на рішення вступників навчатися в європейських університетах. Сприятливим фактом є те, що у цьому випадку Україна не втрачає свій «інтелект», тому є ймовірність, що ці студенти залишаться у своїй країні та у майбутньому будуть покращувати економічний стан своєї Батьківщини, працюючи тут, а не закордоном.

Таким чином, всевітня пандемія Covid-19 несе великі ризики трудової міграції для України, що може дуже негативно вплинути на стан національної економіки в цілому, адже через це зростає рівень безробіття та скорочуються грошові перекази мігрантів, які є важливим джерелом фінансових надходжень в Україну та стабільності обмінного курсу.

#### **Список використаних джерел:**

1. Платіжний баланс України // Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [https://bank.gov.ua/files/ES/BOP\\_m.xlsx](https://bank.gov.ua/files/ES/BOP_m.xlsx).
2. Рівень безробіття в Україні // Мінфін [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://index.minfin.com.ua/ua/labour/unemploy/>.